

Met onder meer het uitgeven van dit tijdschrift willen wij mensen aanmoedigen zelf regelmatig de Bijbel te lezen. Mogelijk doet u dat al, maar velen vinden het lezen van de Bijbel moeilijk, en lezen dan ook veel minder. In deze studie wil ik uit mijn ervaringen putten om een aantal handvatten aan te reiken om tot meer inzicht in dit Boek te komen. Het zal dus niet gaan over de Bijbelse boodschap, maar hoe u zelf die boodschap in het Woord kunt ontdekken.

Wat is de Bijbel?

Misschien lijkt het vreemd te vragen wat de Bijbel is. Maar er kan op twee manieren naar de tekst van de Schrift gekeken worden.

- Het is het Woord van God, door God gegeven, en dus Zijn openbaring aan de mens. Hij heeft mensen geïnspireerd de tekst op te schrijven.*
- Het is het woord over God, geschreven door gelovige mensen op basis van hun ervaringen en verwachtingen, het resultaat van hun zoeken naar God.

In de Schrift lezen we op meerdere plaatsen dat de schrijvers zelf van het eerste overtuigd zijn. Aan het eind van zijn leven schrijft de apostel Paulus aan zijn helper Timoteüs:

Alles wat de Schrift zegt is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een rechtschapen leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust. (2 Tim 3:16,17)

Terloops merken we op, dat we hier ook het nut zien van het lezen van de Bijbel. De meeste mensen, inclusief vele theologen, gaan echter van de tweede optie uit, dat het enkel het werk is van gelovige mensen, al wordt dat vaak niet hardop gezegd. Wij zelf geloven dat de eerste optie juist is, en dus dat de Bijbel ons gegeven is als één geheel. Maar ook als u daar niet van overtuigd bent, hoop ik toch dat deze studie bijdraagt aan de manier waarop u de Bijbel leest.

1* Zie het artikel *Gods uitdaging* op pagina 26

Onder dit kopje 'Wat is de Bijbel?' wil ik ook een ander misverstand bespreken. Soms wordt het Oude Testament als een geschiedkundig verslag beschouwd. Het zou nuttig zijn om te lezen, maar ons niet zoveel leren.

Het grootste deel van de Bijbel is in de Hebreeuwse taal. Hebreeuws is gebaseerd op het concrete, dat wat met de zintuigen waargenomen kan worden. Daar tegenover staat het Nieuwe Testament dat in het Grieks geschreven is, en Griekse woorden zijn vaak abstracter. Neem het begrip 'woord'. Het Griekse *logos* is gekoppeld aan wat beredeneerd wordt, ook de filosofie. Het Hebreeuwse woord *dabar* wordt vaak vertaald als 'woord', zoals "het Woord van God", maar het betekent eigenlijk hoe iemand zich uit, en wordt ook gebruikt in uitdrukkingen als "verdere bijzonderheden over" of in oudere vertalingen "het overige van de geschiedenis van ...". Het handelen van in dit geval een koning geeft een goed beeld van hemzelf, naast de woorden die hij spreekt. Het laat zien dat de Hebreeuwse taal spreekt over waarneembare acties. Gelijkenissen zijn dan ook een typerende manier om een les over te brengen. Het Oude Testament is op dezelfde manier geschreven. Uit de manier van beschrijven leren we lessen. Als historisch verslag is de Schrift verre van compleet. Een voorbeeld zien we in Genesis, waar Abraham zich tot Melchizedek wendt. We lezen verder niets over deze Melchisedek. Hij is er ineens, en na deze ontmoeting met Abraham verdwijnt hij ook weer. En dat is de basis van een les in de brief aan de Hebreëen:

Hij heeft geen vader of moeder, geen stamboom, geen oorsprong of levens-einde; hij is priester voor altijd, en daarin lijkt hij op de Zoon van God. (Heb 7:3)

Uiteraard heeft Melchisedek ouders gehad, maar de manier waarop hij in Genesis beschreven wordt, is de basis voor een les of een gelijkenis. Daarom is de wijze waarop iets beschreven wordt belangrijk. Een probleem daarbij is dat vertalers woorden soms aanpassen om meer op een gangbaar Nederlands denkwijze aan te sluiten. We zien al in Genesis 1 "en God zei", dus dat kan in het Hebreeuws gezegd worden, maar vaak lezen we later "het Woord van de HEER kwam tot ...", alsof het woord na een reis bij iemand aankomt. Dat lijkt vreemd, dus vertaalt de NBV het als "de HEER richtte zich tot" en de BGT het als "De HEER zei". Het resultaat is hetzelfde, maar een beeld is verloren gegaan. De schrijvers hebben tenslotte bewust gekozen om niet te schrijven "De HEER zei". In een later deel zal ik terugkomen op vertalingen. Maar een eerste tip is dat er lessen te leren zijn uit wat er wél (of juist niet) beschreven wordt, en daarom is het belangrijk uzelf vragen te stellen bij het lezen. Wat wil dit zeggen? Waarom is juist deze gebeurtenis in de Schrift opgenomen? Waarom worden sommige situaties in iemands leven breed uitgemeten, terwijl er over de rest van zijn of haar leven nauwelijks iets te vinden is? In principe zou het antwoord in de Schrift moeten staan, maar misschien niet zo duidelijk als het voorbeeld van Melchisedek.

De ontwikkeling in de Bijbel

Wie begint in het boek Genesis loopt tegen weinig vragen aan, behalve zaken die we blijkbaar niet hoeven te weten, zoals hoe de aarde geschapen werd. In latere boeken worden eerdere geschriften bekend verondersteld. Paulus schrijft vele eeuwen later aan de Gemeente in Galatië:

... en omdat u Christus toebehoort, bent u nakomelingen van Abraham, erfgenamen volgens de belofte. (Gal 3:29)

Paulus verwacht duidelijk dat de lezer precies weet wat er met de belofte bedoeld wordt, en wat de gelovige dan erft. Weet u welke beloften gedaan zijn aan de nakomelingen van Abraham, ook degene die in Christus als Abrahams nakomelingen aangenomen zijn? Velen die graag "Christus willen toebehoren" kunnen die vraag niet beantwoorden. En voor wie Genesis kent, is het antwoord wél helder. Sommige gebeurtenissen wijzen vooruit, zoals de belofte dat een zoon van Eva de kop van de slang zou verbrijzelen, of de belofte aan David dat één uit zijn nageslacht voor eeuwig zal regeren. Sommige mensen in de Schrift zijn ook een voorafschaduwing van Jezus, en ook de offers onder de Wet wijzen vooruit.

Een goed uitgangspunt is dus dat de Bijbel zichzelf uitlegt. En het advies is om eerst te zoeken naar antwoorden in de Bijbel zelf, zeker voordat we vragen naar de mening van anderen. Het antwoord kan in alle delen van de Schrift staan, maar zeer waarschijnlijk in eerdere delen (chronologisch gezien). Als we in een later geschreven gedeelte moeten zoeken naar een antwoord op iets wat eerder beschreven is, dan begeven we ons op glad ijs. Dus door enkel de favoriete passages te lezen zullen weinig vragen beantwoord worden.

Nieuwe concepten blijken meestal eerst uitgelegd te worden en daarna pas als beeld gebruikt. Laten we naar een voorbeeld kijken. Na 40 jaar aan het Egyptisch hof opgevoed te zijn, moet Mozes 40 jaar als herder in de wildernis werken voordat hij geschikt is om Gods volk te leiden. David, de koning naar Gods hart, begint als herder.

'Ik heb altijd de kudde van mijn vader gehoed,' antwoordde David. 'Wanneer er een leeuw of een beer kwam om een schaap of een geit uit de kudde te roven, ging ik erachteraan, overmeesterde hem en redde het dier uit zijn muil. En als hij me wilde aanvallen greep ik hem bij zijn keel en sloeg ik hem dood'.

Hij zet letterlijk zijn leven in om de schapen te redden van aanvallen van wilde dieren. De Psalmist zegt over God:

Zijn keuze viel op David, Zijn dienaar, Hij riep hem weg bij de schaapskooi, haalde hem achter de zogende ooiën vandaan en maakte hem herder van Jakob, Zijn volk, van Israël, Zijn eigen bezit. Hij was een herder met een zuiver hart, met vaste hand heeft hij hen geleid. (Ps 78:70-72)

Het beeld begint te ontstaan dat de leiders van Gods volk herders zijn. We kunnen niet alle verzen bekijken, maar gaan kijken naar een hoofdstuk in Ezechiël:

Mensenkind, profeteer tegen de herders van Israël, profeteer en zeg tegen hen: Dit zegt God, de HEER: Wee jullie, herders van Israël, want jullie hebben alleen jezelf geweid! Horen herders niet hun schapen te weiden? ... Zwakke dieren hebben jullie niet laten aansterken, zieke dieren niet genezen, gewonde dieren niet verbonden, verjaagde dieren niet teruggehaald, verdwaalde dieren niet gezocht — jullie hebben de dieren hard en wreed behandeld ... Dit zegt God, de HEER: Ik keer me tegen de herders en eis Mijn schapen op ... Zoals een herder naar zijn kudde op zoek gaat als zijn dieren verstrooid zijn geraakt, zo zal Ik naar Mijn schapen op zoek gaan en ze redden, uit alle plaatsen waarover ze zijn verspreid op een dag van dreigende, donkere wolken ... Ik zal een andere herder over ze aanstellen, een die ze wél zal weiden: David, Mijn dienaar. Hij zal ze weiden, hij zal hun herder zijn. (Ez 34:2-23)

Met 'David' wordt uiteraard de Nakomeling van David, de Messias, bedoeld. Dit zijn maar enkele verzen uit een heel hoofdstuk, en de samenhang lezen is heel nuttig, maar past niet in de hier beschikbare ruimte. Als Jezus zich vervolgens 'de goede Herder' noemt (Johannes 10:11) moet het tegen deze achtergrond gelezen worden.

Ik ben de goede Herder. Ik ken mijn schapen en mijn schapen kennen Mij, zoals de Vader Mij kent en Ik de Vader ken. Ik geef mijn leven voor de schapen.

Uit zijn samenhang en zonder het zorgvuldig opgebouwde beeld in het Oude Testament, verliest dit hoofdstuk veel van zijn waarde. Daarnaast worden ook de woorden van Petrus over de kudde van God van een samenhang voorzien. Het is niet raadzaam conclusies te trekken op basis van één vers, maar dit voorbeeld maakt duidelijk dat beelden vaak op meerdere plaatsen terugkomen.

Ik merk zelf dat ik vragen die ik mezelf stel een aantal dagen later alweer vergeten ben. En dan vind ik het handig vragen op te schrijven en na het lezen van de Schrift me op een dag af te vragen of ik iets heb gezien dat mogelijk een antwoord kan zijn. Hierbij hoort wel de kanttekening dat een antwoord soms lang op zich kan laten wachten...

Het gebruik van weerklanken

Eén van de kenmerken van de Bijbel is het citeren uit een ander gedeelte van de Schrift. Wij zouden verwijzen naar een bepaald boek met hoofdstuk en vers, maar die indeling is pas eeuwen later ingevoerd, juist om te kunnen verwijzen. Wat in de Schrift gebruikelijk is, is een deel citeren, en dat is wat we hier een 'weerklank' of 'echo' noemen. Regelmatig is dat gemakkelijk herkenbaar, omdat een volledig vers aangehaald wordt, soms ook met een aanduiding in welk boek

het staat. Het is dan belangrijk te beseffen dat de schrijver niet alleen wil zeggen: 'dat kun je ook lezen in ...', maar om juist ook de hele samenhang van het aangehaalde vers bij zijn betoog te betrekken. Het is dan altijd raadzaam naar het aangehaalde vers te gaan, en te zien waar dat over gaat, en wat daar de samenhang is, om vervolgens na te denken over waarom de schrijver daarop wil wijzen. Soms zal dat meteen helder zijn, maar in andere gevallen zeker niet. Weerklanken tonen de eenheid van de Schrift en brengen die ook tot leven.

Dergelijke citaten zijn de eenvoudige weerklanken, maar veel vaker wordt niet een gehele vers aangehaald, maar enkele woorden, en dan is het ook meteen moeilijker een weerklank of echo te herkennen. Bij het lezen van iets in één boek kunnen we mogelijk ineens een uitdrukking herkennen die in een ander boek staat. Waar we een wat vreemde uitdrukking tegenkomen, blijkt het vaak om een weerklank te gaan. Laten we naar twee voorbeelden kijken.

Voorbeeld 1: In Matteüs 16 zien we de woorden van Jezus, in antwoord op een uitspraak die bekend is als de belijdenis van Petrus. We lezen dan:

En Ik zeg je: jij bent Petrus, en op die rots zal Ik mijn kerk [gemeente] bouwen; de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen. (Mat 16:18)

De vertaler vertelt er bij dat 'rots' en 'Petrus' een woordspeling is. Maar dat verklaart niet de vreemde uitdrukking "de poorten van het dodenrijk zullen haar niet overweldigen". Er is maar één ander vers waar de uitdrukking "de poorten van het dodenrijk" voorkomt, namelijk Jesaja 38:10, al heeft de NBV daar het woord 'poorten' weggelaten om het 'leesbaar' te maken en minder poëtisch. In bijvoorbeeld de NBG51 vertaling staat er "de poorten van het dodenrijk" en in de HSV "de poorten van het graf". In deze vertalingen zullen we de woorden in Matteüs eerder herkennen.

Hizkia heeft te horen gekregen dat hij zal sterven, en hij hoort als het ware de poorten van de dood achter zich dichtslaan (in Jesaja is het dichtertelijke taal). Het 'overweldigen' in Matteüs heeft te maken met de 'sterke man' (de dood) in Jesaja 49:24-26, die je niet kunt overwinnen. Maar de boodschap van Jesaja is juist dat daaruit ontkomen wel mogelijk is, doordat God verlossing aanbiedt. En deze samenhang geeft een veel diepere betekenis aan de woorden van Jezus.

Voorbeeld 2: Bij de doop van Jezus in Marcus lezen we:

Op het moment dat Hij uit het water omhoogkwam, zag Hij de hemel openscheuren en de Geest als een duif op zich neerdalen". (Mar 1:10)

Weer is er de wat vreemde uitdrukking dat de hemel 'openscheurde'. Ook dat is een weerklank, nu uit Jesaja 64. Daar zien we, aan het eind van het boek waarin Gods plan van verlossing uiteengezet wordt, een gebed tot God of Hij nu toch wil ingrijpen en optreden met sterke arm. We zien dan de woorden:

Scheurde U maar de hemel open om af te dalen! De bergen zouden voor U beven. (Jes 64:1)

Blijkbaar verwijst Marcus met de gebeurtenissen bij de doop van Jezus naar het gebed van de profeet, waarin dit gebed nu beantwoord wordt. De Geest daalt neer, niet een kracht die bergen doet beven zoals in het gebed gevraagd wordt, maar in de vorm van een duif. Marcus eindigt zijn boek overigens ook met iets dat 'scheurt', namelijk het voorhangsel in de tempel, als blijk van het verlossende werk van Jezus. Het eist wat meer studie om te beseffen dat het woord evangelie", waar Marcus mee begint, ook een weerklank is van Jesaja. Evangelie is namelijk een Nederlandse weergave van een Grieks woord, en daarom is dat woord niet in het Oude Testament te vinden.

Door goed op weerklanken te letten wordt een aantal vragen opgelost. Zelfs het befaamde getal 666 uit Openbaring staat een paar keer in het Oude Testament. Een daarvan, als een aantal personen, kan toeval zijn, maar een ander vers geeft mogelijk een aanzet voor een verklaring voor dit getal in Openbaring. Dat lijkt ook redelijker dan de fantasie de vrije loop laten. Het zal duidelijk zijn dat je weerklanken alleen tegenkomt door de hele Schrift te lezen. In een volgende aflevering zullen we kijken welke mogelijkheden er zijn om naar woorden en begrippen te zoeken, zelfs in die gevallen waar de vertaler het anders weergeeft.

Is de Bijbel moeilijk te begrijpen?

Ik denk dat bijna iedereen deze vraag volmondig met 'ja' zal beantwoorden. Het lijkt dan ook aannemelijk dat het boek inderdaad moeilijk is om te begrijpen, en de conclusie is mogelijk gerechtvaardigd dat dit bewust zo is. Na een ander boek een paar keer gelezen te hebben, weet ik van tevoren wat gaat volgen, zelfs na enkele jaren. Maar met de Schrift is dat anders. Ik ken mensen die al ruim zeventig jaar de gehele Schrift ieder jaar doorlezen. En toch stuiten ook zij regelmatig op nieuwe inzichten in de betekenis van een vers, of nog een verborgen weerklank. Maar ook mensen die het Boek voor het eerst lezen leren er veel uit. God wil juist dat we Zijn woord regelmatig lezen om tegenwicht te bieden aan al het andere dat ons omringt. En juist door het regelmatig lezen ontstaat een steeds beter begrip van God en Zijn plan met de mens. David had minder Schrift dan wij om te lezen, maar over zijn ervaring zegt hij: "Hoe lief heb ik Uw Wet, heel de dag is hij in mijn gedachten. Uw gebod maakt mij wijzer dan mijn vijanden, ik ben er eeuwig mee verbonden. Ik ben verstandiger dan al mijn leermeesters, want ik overdenk Uw richtlijnen, ik heb meer inzicht dan ouderen, want Uw regels volg ik op" (Ps 119:97-100).

Tijdens zijn leven op aarde sprak Jezus regelmatig in gelijkenissen. Ook die vonden zijn discipelen ingewikkeld en moesten zij vaker naar de betekenis vragen.

Bij zo'n gelegenheid zegt Jezus:

Het is jullie gegeven de geheimen van het Koninkrijk van God te kennen, maar de anderen krijgen alles in gelijkenissen te horen, opdat ze zien zonder inzicht en horen zonder iets te begrijpen. (Luc 8:10)

Jezus legt het hun daarop uit, en de conclusie is gerechtvaardigd dat Hij dat wil doen voor alle discipelen. Het is daarom belangrijk te beseffen dat dit Gods Woord is, en dat wij Hem om inzicht en wijsheid kunnen vragen iedere keer als we het ter hand nemen. Jezus zei ooit "Bid, en u zal gegeven worden; zoek, en u zult vinden; klop, en er zal voor u opengedaan worden. Want ieder die bidt, die ontvangt; wie zoekt, die vindt; en voor wie klopt zal opengedaan worden" (Mat 7:7-8). En zijn halfbroer, Jakobus, voegt daaraan toe: "Komt een van u wijsheid tekort? Vraag God erom en Hij, Die aan iedereen geeft, zonder voorbehoud en zonder verwijt, zal u wijsheid geven. Vraag vol vertrouwen, zonder enige twijfel" (Jak 1:5,6). Tegelijkertijd is het ook niet reëel te verwachten dat we uitleg krijgen als we niet bereid zijn om op zoek te gaan in de Schrift naar antwoorden. Het is degene die zoekt die met Gods hulp ook vindt.

Een Bijbelse spreuk is: "Eer aan God, omdat Hij dingen verbergt, eer aan de koning, omdat hij dingen doorziet" (Spr 25:2), en het woord dat hier is vertaald met 'doorzien' betekent ook 'uitzoeken' of 'ontdekken'. Er zijn veel mensen die plezier beleven aan het oplossen van puzzels, en een nieuwe ontdekking in de Schrift kan daar zeker nog een extra dimensie aan toevoegen. Als we het als uitdaging zien meer van de Schrift te begrijpen, dan benaderen we de Bijbel ook met een andere instelling dan er alleen maar van uit te gaan dat het een moeilijk Boek is en het daarom terzijde leggen of met tegenzin oppakken.

Waar te beginnen met Bijbellezen?

Waar begin je dan? U zult gemerkt hebben dat ik regelmatig Genesis genoemd heb; en dat is ook een prima plaats om te beginnen. Op zich is ook de eerste helft van Exodus goed te volgen. Het bezwaar dat sommigen hebben tegen de Schrift doorlezen vanaf Genesis en pas bij Openbaring stoppen, is dat vanaf het midden van Exodus tot en met Deuteronomium vaak als taai ervaren wordt, en dan zinkt de moed mogelijk in de schoenen.

Voor wanneer u minder bekend bent met vooral het Oude Testament, bieden wij u een gratis Bijbel leesplan aan, waarmee u geselecteerde hoofdstukken van de Bijbel in hun onderlinge samenhang leest.

Het leesrooster dat wij zelf gebruiken, beslaat één of twee jaar, en heeft drie delen: een uit Genesis tot en met Job, een van de Psalmen tot het eind van het Oude Testament, en een uit het Nieuwe Testament. Iedere dag worden dan twee of drie delen gelezen. Omdat meer dan driekwart van de tekst van de Bijbel in het

Oude Testament staat, wordt het Nieuwe Testament in dat jaar of in die twee jaar twee keer gelezen. Door de drie aparte delen is er toch de nodige variatie. Naast een stukje uit Leviticus is er een Psalm. En wie weet, mogelijk vindt u weerklinken in de drie delen, al is het rooster daar niet op ingericht. Op zich is er niets bijzonders aan dit leesrooster, behalve dat u dan in ieder geval de hele Bijbel leest, en niet alleen maar favoriete delen. Maar we moeten ook eerlijk zijn dat we niet alles in één keer zullen begrijpen, maar er stapje voor stapje iedere dag wat bij leren. Samen met het begrip van God en Zijn plan groeit ook het geloof in Hem en Zijn oplossing voor de wereld. De Psalmist kon terecht schrijven:

Uw Woord is een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad. (Ps 119:105)

En over Gods woord zegt Paulus tot Timoteüs:

Je bent van kindsbeen af vertrouwd met de heilige geschriften, die je wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door geloof in Christus Jezus. (2 Tim 3:15)

Wij zullen u in deze studie wel handvatten aanbieden, maar ook die zijn geen toevluchtsoord. De enige manier om Gods Woord te leren kennen, is door er tijd en energie in te stoppen, te beseffen dat het een langzaam proces is, en door Gods hulp en leiding te vragen. Tegelijk spreek ik uit eigen ervaring dat het een enorme voldoening geeft als de Bijbel steeds meer tot leven komt.

Tot slot nog enige tips, inclusief een samenvatting van dit eerste deel:

- Concentreer u op wat u weet of geleerd hebt, niet op wat u (nog) niet weet. Een positieve houding werkt stimulerend. En wees daarbij geduldig.
- Terwijl u leest, stel uzelf dan vragen. Waarom zou dit er staan? Waarom wordt hier de nadruk op gelegd. Nadruk zien we ook vaak door een herhaling van iets.
- Luister naar weerklinken, en zoek die eventueel op. Helpt de samenhang van wat geciteerd wordt om wat we lezen beter te begrijpen?
- Het hardop lezen heeft voordelen, omdat in de praktijk blijkt dat we het dan beter in ons geheugen opnemen. Dat kan als u alleen bent, maar mogelijk kunt u ook samen met anderen of een ander lezen.
- Probeer vooral antwoorden te vinden in de Bijbel zelf, en niet meteen op zoek te gaan naar andere boeken of de mening van anderen.
- En het belangrijkste: bid tot God en vraag Hem om wijsheid bij het lezen. Hij heeft ons dat Woord gegeven, en wil daarom ook dat we het lezen. Hij zal ons zeker helpen om te vinden als we oprecht zoeken.

Onze verschillende Bijbel leeshulpen kunt u bekijken op onze website metopenbijbel.nl